

13. ZEMĚDĚLSTVÍ

Do odvětví zemědělství jsou zařazeny podnikatelské subjekty zemědělské prvovýroby, jejichž činností je rostlinná a živočišná výroba a služby pro zemědělství (podle Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE) oddíl 01). Údaje za myslivost CZ-NACE 01.7 jsou vzhledem k užší návaznosti na lesní hospodářství uvedeny v kapitole 14. Lesnictví.

Základní evidenční jednotkou v zemědělské statistice je zemědělský subjekt vymezený alespoň jednou z uvedených prahových hodnot – výměra od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy, 1 500 m² pěstovaných intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny), 1 000 m² vinic, 300 m² skleníků a pařenišť, chov od 1 ks skotu, 2 ks prasat, 4 ks ovcí a koz, 50 ks drůbeže, 100 ks králíků, 100 ks kožesinových zvířat. A dále všechny podnikatelské subjekty s chovem ryb na vodní ploše bez vymezení výměry.

Údaje jsou zjišťovány převážně výběrovým způsobem. Vybraný soubor respondentů vychází z aktualizovaného stavu Zemědělského registru a zjištěné výsledky jsou dopočítávány pomocí matematicko-statistických metod. Celoplošná strukturální šetření, podchycující veškeré hospodařící zemědělské subjekty, jsou zabezpečována v delších časových intervalech v rámci Agrocenzů. Od roku 2002 se údaje šetří a dopočítávají pouze za zemědělský sektor, nezahrnují domácnosti mimo zemědělský sektor.

Poznámky k tabulkám

Tab. 13-1. až 13-4. **Souhrnný zemědělský účet**

Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) je základním metodologickým nástrojem pro měření ekonomické velikosti a výkonnosti zemědělské prvovýroby. Základní součástí SZÚ jsou tyto agregáty:

- **produkce zemědělského odvětví**, která představuje sumu zemědělských výrobků a zemědělských služeb vyprodukovaných příslušnými jednotkami tohoto odvětví a vedlejší neoddělitelné činnosti;
- **mezispotřeba**, která měří hodnotu vlastních výrobků, zboží a služeb spotřebovaných ve výrobním procesu (vyjma dlouhodobých aktiv, jejichž spotřeba se zachycuje jako spotřeba fixního kapitálu) a slouží jako jeden z hlavních indikátorů produkční intenzity odvětví zemědělství. Podle Nařízení Komise (ES) č. 909/2006, kterým se mění přílohy I a II nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 138/2004 o souhrnném zemědělském účtu ve Společenství, je její součástí FISIM (finanční zprostředkovatelské služby nepřímo měřené);
- **hrubá přidaná hodnota**, která znázorňuje výsledný efekt odvětví zemědělství měřený rozdílem mezi produkcí zemědělského odvětví a mezispotřebou. Tento ukazatel slouží k hodnocení výkonnosti odvětví zemědělství;
- **čistá přidaná hodnota** představuje hodnotu, která je vytvořena veškerými zemědělskými jednotkami po odečtení spotřeby fixního kapitálu.

Ze souhrnného zemědělského účtu jsou vyloučeny jednotky produkující pouze pro vlastní spotřebu (zahrádky a chov hospodářských zvířat u domácností). Zemědělská produkce pro vlastní spotřebu rolníků, jejichž hospodářství překročí spodní prahovou hodnotu, je však v SZÚ zahrnuta.

Produkce se oceňuje v základní ceně, tj. částkou, kterou výrobce obdrží od kupujícího za jednotku jím vyprodukovaného zboží a služeb, minus daně na produkty plus dotace na produkty.

Mezispotřeba se oceňuje v pořizovacích cenách za zboží nebo služby, které jsou platné v okamžiku, kdy vstupují do výrobního procesu. Tato cena zahrnuje daně na produkty minus dotace na produkty, s výjimkou DPH.

Tab. 13-5. **Osevní plochy zemědělských plodin**

Osevní plochy zjišťované soupisem k 31. květnu referenčního roku zahrnují plochy zemědělské půdy oseté nebo osázené na jaře daného roku, u ozimých plodin plochu osetou na podzim předcházejícího roku a u víceletých plodin pěstovaných na orné půdě plochu osetou v předešlých letech.

Obhospodařovaná zemědělská půda je pravidelně obhospodařovaná půda využívaná pro pěstování zemědělských plodin. Zahrnuje ornou půdu, trvalé travní porosty, vinice, chmelnice, ovocné sady a zahrady.

Orná půda nevyužívaná je orná půda dočasně neobdělávaná a nevyužívaná k produkci zemědělských plodin; není zahrnuta do bilance celkové osevní plochy.

Tab. 13-6. až 13-9. **Hektarové výnosy sklizně a sklizeň zemědělských plodin**

Hektarový výnos je podíl sklizně a sklizňové plochy zemědělských plodin.

Sklizeň je celková produkce zemědělských plodin ve standardní vlhkosti a čistotě.

Sklizňová plocha se s výjimkou kukuřice na zrno, kukuřice na zeleno a na siláž, brambor raných, brambor ostatních a trvalých travních porostů rovná ploše vykázané v osevech.

Tab. 13-13. **Ovocné stromy a keře, sklizeň ovoce**

Počet ovocných stromů a keřů zahrnuje ovocné stromy a keře určené pro produkci ovoce všech věkových kategorií.

Tab. 13-15. **Produkce vybraných výrobků v domácnostech**

Tabulka dává přehled o zemědělské produkci v domácnostech mimo zemědělský sektor. Údaje jsou kvalifikovaným odhadem, provedeným na základě výsledků zjištěných v domácnostech zpravodajského souboru statistiky rodinných účtů, anketního šetření zemědělské produkce v domácnostech a ročních údajů ze zjišťování o sklizních a živočišné výrobě.

Tab. 13-16. až 13-20. **Hospodářská zvířata a intenzita chovu hospodářských zvířat**

Počet hospodářských zvířat je uveden podle soupisu hospodářských zvířat k 1. dubnu referenčního roku.

Drůbež zahrnuje kura domácího, husy, kachny, krůty, bez ohledu na užitkový typ a kategorii.

Dobytčí jednotka je smluvená jednotka pro přepočítání jednotlivých druhů a kategorií hospodářských zvířat na sčítatelný základ pomocí koeficientů, které byly stanoveny následujícím způsobem: pro skot do jednoho roku 0,4; pro skot ve výkrmu nad jeden rok 1,2; pro ostatní skot nad jeden rok 1,0; pro prasnice 0,3; pro ostatní prasata 0,2; pro ovce 0,14; pro kozy 0,1; pro koně 1,0 a pro drůbež 0,004.

Tab. 13-21. **Živočišná výroba**

Výroba jatečných zvířat (skot, prasata) a **drůbeže** je množství hospodářských zvířat, která byla uvedena na trh za účelem porážky, zahrnuje také zvířata, která byla poražena na vlastních jatkách, na cizích jatkách ve mzdě nebo poražena mimo jatka. U prasat a drůbeže jsou započteny také porážky v domácnostech mimo zemědělský sektor.

Výroba tržních ryb je množství ryb vylovených z rybníků a speciálních rybochovných zařízení, nezahrnuje ryby vylovené na udici.

Výroba mléka je množství mléka nadojeného a vysátého sajícími telaty dojených krav; nezahrnuje mléko vysáté telaty masných krav.

Tab. 13-22. **Užitkovost hospodářských zvířat**

Počet odchovaných zvířat (telat, selat) je množství zvířat, která se dožila určitého věku (telata tři měsíců, selata odstavu). Je uveden ve vztahu k průměrnému stavu krav nebo prasnic.

Průměrná dojivost je množství vyrobeného mléka, které připadá na jednu dojenou krávu a rok.

Průměrná snáška je množství snesených vajec, které připadá na jednu slepici a rok, od roku 2010 na jednu nosnici a rok. Nosnici se rozumí slepice, která dosáhla snáškové zralosti a je chována pro produkci vajec nezamýšlených k vylíhnutí.

Tab. 13-23. a 13-24. **Výroba masa v jatečné hmotnosti a průměrná živá hmotnost jatečných zvířat**

Výroba masa uvádí jatečnou hmotnost zvířat poražených na registrovaných jatkách. Zahrnuje maso, které bylo uznáno za vhodné pro lidskou spotřebu.

Jatečná hmotnost je hmotnost jatečně upravených těl. Telecí maso je maso skotu poraženého ve věku do osmi měsíců, jehněčí je maso ovcí poražených ve věku do jednoho roku. Drůbeží maso zahrnuje maso poražených kuřat, slepic, kachen, hus, krůt a ostatních domácích ptáků, kteří jsou chováni pro maso, ale ne pro lovecké účely.

Živá hmotnost je hmotnost jatečných zvířat před porážkou. Do průměrné živé hmotnosti prasat nejsou zahrnuty prasnice a kanci.

Tab. 13-26. **Prodej hlavních rostlinných výrobků**

Prodej rostlinných výrobků zahrnuje veškerý prodej od prvovýrobců obchodním, zpracovatelským a jiným subjektům, a přímý vývoz.

Tab. 13-28. **Spotřeba vybraných druhů potravin na 1 obyvatele**

K výpočtu se využívají údaje o zemědělské a průmyslové výrobě, samozásobení, počátečních a konečných zásobách, dovozech a vývozech. Tyto údaje jsou získávány ze statistických šetření ČSÚ, od potravinářských svazů a dalších organizací. Spotřeba potravin je propočtena na střední stav obyvatelstva.

Tab. 13-29. a 13-30. **Spotřeba hnojiv**

Minerální hnojiva obsahují deklarované živiny ve formě minerálních látek. Je uvedena spotřeba hlavních živin: dusíku (N), oxidu fosforečného (P_2O_5) a oxidu draselného (K_2O).

Dusíkatá hnojiva udávají množství dusíku (N) ve spotřebovaných minerálních hnojivech.

Hnojiva fosforečná udávají množství oxidu fosforečného (P_2O_5) ve spotřebovaných minerálních hnojivech.

Draselná hnojiva udávají množství oxidu draselného (K_2O) ve spotřebovaných minerálních hnojivech.

Vápenatá hnojiva udávají spotřebu vápenatých hmot při vápnění zemědělské půdy.

Statková hnojiva vznikají jako vedlejší produkt při chovu hospodářských zvířat. Zahrnují hnůj, kejdu, močůvku a ostatní statková hnojiva. Nezahrnují vedlejší nebo hlavní produkty vznikající při pěstování zemědělských plodin, tedy sklíditelné posklizňové zbytky (např. slámu, chrást) nebo plodiny na zelené hnojení.

Organická hnojiva obsahují deklarované živiny v organické formě (např. kompost, digestát, upravené kaly).

Organominerální hnojiva obsahují deklarované živiny v minerální a organické formě (např. melasové výpalky obohacené).

Spotřeba hnojiv je uvedena za jednotky ve výběrovém souboru (bez dopočtu na celý zemědělský sektor, tedy mimo drobné zemědělce) na 1 ha jimi vykázané obhospodařované zemědělské půdy.

Hospodářský rok: od 1. července předchozího roku do 30. června běžného roku.

Tab. 13-31. a 13-32. Zemědělské subjekty podle právních forem a podle výměry obhospodařované půdy

V tabulkách jsou zahrnuty všechny subjekty, které splňují alespoň jedno z kritérií pro zařazení do zemědělského sektoru, vyjma podnikatelských subjektů s chovem ryb.

Tab. 13-33. Pracující v zemědělství podle věkových skupin

Do pracovních sil se u podniků **právnických osob** započítávají zaměstnanci, kteří v podniku každý týden vykonávali zemědělské práce během 12 měsíců před datem šetření a pracující podnikatelé (společníci). U podniků **fyzických osob** se do pracovních sil započítávají vlastníci podniku, rodinní příslušníci vlastníka bez ohledu na to, zda tyto osoby dostávají mzdu nebo zda pracují pravidelně, nebo nepravidelně a zaměstnanci, kteří v podniku každý týden vykonávali zemědělské práce během 12 měsíců před datem šetření.

Tab. 13-34. Nezemědělské činnosti přímo související s podnikem

Nezemědělské činnosti zahrnují všechny činnosti, kromě zemědělských prací, přímo související s podnikem a mající na něj ekonomický dopad.

Činnosti přímo související s podnikem jsou takové činnosti, při kterých se využívají buď zdroje podniku/farmy (pozemky, stavební objekty, stroje apod.), nebo jeho produkty. Využívají-li se jen pracovní síly, avšak žádné jiné zdroje podniku, nejde o činnosti přímo související s podnikem.

Údaje v tabulkách 13-31. až 13-34. vychází z výsledků Strukturálního šetření v zemědělství 2013 a jsou porovnány s výsledky Agrocenzu 2010.

Strukturální šetření v zemědělství se provádí v souladu s právními normami Evropské unie (nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1166/2008, o statistických zjišťováních o struktuře zemědělských podniků a o statistickém zjišťování o metodách zemědělské výroby a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 571/88).

Na základě výše zmíněného nařízení byl pro šetření použit práh větší než 1 hektar a byl stanoven na takové úrovni, aby ze šetření byly vyloučeny jen menší zemědělské subjekty, které tvořily celkem nejvýše 2 % celkové obhospodařované zemědělské půdy a nejvýše 2 % z celkového počtu dobytčích jednotek.

Prahové hodnoty stanovené pro Agrocenzus 2010 a následující šetření:

- 5 ha obhospodařované zemědělské půdy vlastní nebo najaté, nebo
- 1 ha sadů, nebo 3 500 m² vinic, nebo
- součtová plocha zeleniny, jahod a květin od výměry 2 500 m², nebo
- chov 5 ks skotu, nebo 10 ks prasat, nebo
- 10 ks koz a ovcí, nebo
- chov 100 ks drůbeže včetně běžců.

* * *

Další informace jsou dostupné na internetových stránkách Českého statistického úřadu:

- www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zemedelstvi_zem